

**EDVARD THOMAS SHE’RLARIDA PATRIOTISM- VATANGA BO’LGAN
MUHABBAT MAVZUSI**

f.f.f.d (PhD) Qurbonova Nodira Roziqovna

Karimova Dilshoda

Buxoro davlat universiteti, 2-kurs magistranti

Adabiyotshunoslik (Ingliz) yo’nalishi

Abstract

The article examines the work of the English poet Edward Thomas at the beginning of the 20th century, in particular, analyzes the consequences of the First World War and the impact on the development of the poet's feelings. In the example of some poems, the poet tries to explain that the feeling of patriotism can make him want to defend his motherland at the front and even give his life for its freedom and well-being.

Annotatsiya

Maqolada 20 asr boshidagi ingliz shoiri, Edvard Thomas ijodi ko’rib chiqiladi, xususan, Birinchi jahon urushining oqibatlari va qanday shoirning his -tuyg’ularining rivojlanishiga ta’siri tahlil qilinadi. Ayrim she’rlar misolida shoirda vatanparvarlik hisi uni o’z ona yurtini frontda himoya qilish istagi paydo bo’lishi mumkinligini tushintirishga harakat qiladi va hatto uning erkinligi va farovonligi uchun o’z jonini beradi.

Key words: Edward Thomas, military poetry, patriotic themes, World War I

Tayanch so’z va iboralar: Edvard Thomas, harbiy she’riyat, vatanparvarlik mavzusi, Birinchi jahon urushi

2017 yil 9 aprel yuz yillik yubileyi nishonlangan ingliz shoiri Edvard Thomas (1878-1917) hozirda 20 asrning eng buyuk ingliz shoirlaridan biri hisoblanadi. Shunday bo’lsada, u faqat 2 yil juda oz vaqtda 1914 yil dekabr va 1917 yil yanvar oyigacha 142 ta yuksak badiiy saviyadagi she’rlarni yozgan va afsuski bu she’rlarning ko’pchiligini chop etilganini shoir ko’rmagan.

Adabiyotda E.Tomas odatda gruzin shoirlari qatorida, shuningdek, “harbiy shoirlar” qatorida ham o’rin oladi. Shoir Frantsiyadagi janglarda qatnashganiga qaramay, Ouen, Sassoon va boshqa "xandaq shoirlari"ning she'riy asarlaridan farqli o'laroq, uning birorta she'rida uning shaxsiy front tajribasi aks ettirilmagan. ularning barchasi Buyuk urush davrida bo'lsa ham Angliyada yaratilgan. Bundan tashqari, urush haqida to'g'ridan-to'g'ri eslatib o'tadigan o'nlab kishilar deyarli yo'q.

Tomasning vatanparvarligi sabab u 1915 yil iyul oyida ixtiyoriy ravishda harbiy xizmatga yozildi va o'quv lagerida mashg'ulot o'tkazgandan so'ng, 1917 yil fevral oyida G'arbiy frontga Frantsiyaga yuborildi va u erda Arras jangida halok bo'ldi. Shuni ta'kidlash kerakki, Tomas urushda faol ishtirok etishi shart emas edi, chunki (harbiy xizmatga kirish paytida) 37 yoshli turmush qurgan, uch farzandi bor bo'lgan. Oxirgi chora sifatida u Angliyadagi lagerda instruktor sifatida qolishi mumkin edi. Biroq, Tomas darhol bunday faol fuqarolik pozitsiyasiga kelmadi. Shoirning vatanparvarlik tuyg'ularining urush boshlanganidan buyon taraqqiy etgani uning asarlarida o'z ifodasini topgan. Darhaqiqat, Tomasning vatanparvarlik qarashlari faqat bitta she'rda aniq ifodalangan, buning sababi 1915 yil Rojdestvo kunida "odatiy" vatanparvar otasi bilan o'rtalarida nizo bo'lgan.

Boshida shoir ochiq e'lon qiladi:

«I hate not Germans, nor grow hot

With love of Englishmen, to please the newspapers»

"Men nemislardan nafratlanmayman va gazetalar uchun inglizlarga muhabbat bilan yonmayman" (keyingi o'rinlarda maqola muallifining tarjimai - T. E.). 26 qatorli she'r qofiyali iambik pentametrdan yozilgan, bu Tomas uchun juda keng tarqalgan o'lchovdir. Qofiyalash sxemasi tartibsiz: birinchi 16 misra ko'ndalang qofiyalanadi, asosan bir qator orqali – ikkinchisi to'rtinchisi bilan, uchinchi beshinchisi bilan va hokazo; birinchi qator yettinchi bilan qofiyalanadi

Ehtimol, bunday sxema tadqiqotchilardan ba'zilarini she'rni qisman bo'sh misrada yozilgan deb qaror qilishga majbur qilgandur. Vaholanki, oxirgi 10 misra qofiyali misralardir. Xuddi shu muallifning fikriga ko'ra, shoirning asosiy g'oyasini ta'kidlash uchun:

«But with the best and meanest Englishmen

I am one in crying, God save England...»

"Ammo eng yaxshi va eng yomon inglizlar bilan

Men yig'layotganlardan biriman, Xudo Angliyani saqlasin ... "

"Ammo eng yaxshi va eng past inglizcha bilan Men qichqiraman: "Xudo Angliyani saqlasin", Axir, "U biz biladigan va yashayotgan joydir" ("u biz biladigan hamma narsa va biz qanday yashayotganimiz"), shuning sabab, "biz o'zimizni yaxshi ko'rarkanmiz, uning dushmanidan nafratlanamiz".

She'rda "ikki jodugarning qozonlari" tasviri paydo bo'ladi, va bu urushni nazarda tutyapti. Shoir o'zining vatani Angliyasi tarixiy qo'zg'olonlardan keyin qayta tug'ilishiga ishonadi: "Angliya go'zal va kecha o'lgan onasi kabi" xuddi shu qozondan chiqadi .

Tomasning yaqin tanishi bo‘lgan ingliz shoiri Eleonor Farjon o‘z xotiralarida shoirning she‘rning yaratilishiga sabab bo‘lgan his-tuyg‘ularini tasvirlab bergan: mamlakatining hatto gardini sevishi, “Olloh Angliyani asraydi” deb doim xitob qilardi u.

Shuningdek, “This is not the case” Tomas uchun xos she‘r emas, shoir hatto uning nashr etilishiga qarshi ham edi.

Tomas "vatanparvarlik" kontseptsiyasi orqali 1915 yilda "Bu Angliya" antologiyasini tuzdi. Bu Ingliz tarixida yozilgan harbiy she'riyatning ideali haqida fikr beradi. Shoir Endryu Motion shunday yozadi: "Bu urush she'riyati edi, u o'tmishni qayta kashf qilish orqali bugungi kunni anglatishi kerak edi" Misol uchun, Tomas Kolerijning "Yolg'izlikdagi qo'rquvlar" ("Yolg'izlikdagi qo'rquvlar", 1798 yilda fransuz aralashuvi tahdidi haqida) qisqa she'rini yuqori baholagan; bu asar tanqidchilar tomonidan "signalist" va "Anti-Britaniya" deb nomlangan.)

"Bu Angliya" antologiyasida Tomas "Edvard Eastaway (Eastaway)" taxallusi ostida o'zining ikkita dastlabki she'rlarini yozadi ular - "Manor fermas va "Haymaking" . Ikkalasi ham oddiy tabiiy sketchlar, ulardan biri qishloqdagi fevral kuni va ikkinchisi iyun tongining haqida, lekin ular ikkalasi ham deyarli epik.

Manor fermasida (Manorr fermasi ular aytganidek, hozirgacha Janubiy Angliyada mahalliy er egasiga qarashli yerlardir) fevral oyining sokin yakshanbasini tasvirlaydi, o'shanda “ Loy bir oz erib, soylar / Yorqin oqardi. yo'l bo'yida, "eski katta qishloq uyi, qadimgi va kattaligi bo'yicha undan kam bo'lmagan cherkov va o'tloq, dumlari bilan bitta pashshani haydashga urinayotgan uchta og'ir ot. She'r Shekspir pyesalari bilan bog'liq bo'lgan iambik pentametrda yozilgan. Biroq, oxiridagi giperbola bu kundalik sahnani abadiy darajaga olib chiqadi:

Qishning lunji qurigandek qizarib ketdi
Bahor, yoz va kuz qoramada
Va jimgina tabassum qildi. Ammo qish emas edi -
Aksincha o'zgarmas baxt fasli,
U yotgan joyda ferma va cherkovdan uyg'ondi
Ko'p yillar davomida plitka ostida va qulf ostida xavfsiz
Qadimgi bu Angliya "Merry" deb nomlangan.

The Winter's cheek flushed as if he had drained
Spring, Summer, and Autumn at a draught
And smiled quietly. But 'twas not Winter –
Rather a season of bliss unchangeable,
Awakened from farm and church where it had lain
Safe under tile and latch for ages since
This England, Old already, was called Merry»

"Quvnoq" epiteti Tomasning urush boshida yozgan "Angliya" inshosini, shuningdek, vatanparvarlik mavzusidagi inshosini yodga keltiradi, u erda tarixchi rohib Robert Glosterning she'riy yilnomasidan (taxminan 1300 yil) iqtibos keltiradi. , uni Angliya deb atagan. Shunday qilib, vaqtlar davomiyligi ta'kidlanadi.

Pichan tayyorlash tabiatning batafsil tavsifi , bo'ronli tundan keyingi iyun tongini va bir guruh ishchilarning pichan tayyorlash paytida dam olishini ko'rsatadi. She'r iambik pentametrda qofiyalangan juftliklarda yozilgan va ko'plab usullar mavjud. Shunday qilib, jozibali osmondagi bulutlar sokin dengizda suzib yuruvchi "birinchi xudolar" bilan taqqoslanadi, "ular oldin dunyoni yaratishdi va azob-uqubatlar, uchib yuradigan kamon va o'qlar; faqat yo'l bo'ylab yangi uzilgan pichanning xushbo'yliги ufurib turadi va hokazo. Asosiy g'oya "Manor-Farm" dagi bilan bir xil - tasvirlangan rasmning tarixiy bo'lmagan tabiati:

«Under the heavens that know not what years be
The men, the beasts, the trees, the implements
Uttered even what they will in times far hence –
All of us gone out of the reach of change –

Immortal in a picture of an old grange

“Osmon ostida qanday yillar / odamlar, hayvonlar, daraxtlar, asboblari / uzoq kelajakda - / biz hammamiz o'zgarish imkoni yo'q bo'lganimizda - / rasmdagi o'lmaslar nima gapirishlarini aytishdi. .

Nima uchun Tomas bu asarlarni vatanparvarlik she'riyati antologiyasiga kiritdi? Javobni yuqorida tilga olingan “Angliya” asari bilan berish mumkin, unda shoir shunday tushuntiradi: ko'plab odamlar Angliyaning sevardi, chunki usiz bu qism mavjud bo'lmaydi. Ingliz tarixi davomida siz ajralmas birlashgan ikkita elementni topasiz: yerga bo'lgan muhabbat qayerdagi baxtingiz bor yoki yo'q va orolga shunchaki ongli sevgi va uning shon-sharafi bilan faxrlanish.

Vatanga muhabbat, birinchi navbatda, tabiat va qishloq hayotiga muhabbat orqali ifodalangan, shoirning boshqa she'rlarida: mashhur "Adlestrop" ("Eidlstrop"), "Men u yerni oldin ko'rmaganman", "Qushlarning uyalarini", "Qichitqi o'tlar" , "Qizish" , "Ekish" ("Sev") va boshqalar. Tomas bolaligidan ingliz flora va faunasini, ingliz qishloqlarini bilar edi va sevardi, 19-asr tabiatshunos yozuvchisi Richard Jeffreysning kitoblariga maftun bo'lib, unda tabiat va qishloq hayoti va aholisi bilan muloqot tasvirlanadi.

Keyinchalik (1915 yil yozida) bunday vatanparvarlikning eng to'liq ifodasi "Lob" she'ri bo'ldi - ingliz folklorida tabiatning ruhi hobgoblin (Hob) yoki "Yaxshi kichkina Robin" deb nomlanadi (masalan, Shekspirning “Yoz kechasi tushi”). Tomas bu nomni "ingliz xarakterini va Angliya xarakterini vaqt o'tishi bilan landshaft va tilda rivojlangan mifologik figuraga qo'llaydi". Asarda xalq maqollari, mahalliy toponimlar,

o‘simlik va hayvonlarning xalq nomlari yaratuvchisi “xalq odami”ning abadiy qiyofasi ko‘rsatilgan. U buzilmas:

«Although he was seen dying at Waterloo,
Hastings, Agincourt, and Sedgemoor too, –
Lives yet»

"U Vaterloda, / Xastings, Aginkurtda, shuningdek, Sedjmurda (ingliz tarixidagi turli asrlardagi muhim janglarda - T. E.) o'lib ketayotganini ko'rishgan bo'lsa ham, u hali ham tirik." Xullas, “Lob” “ingliz ruhi” kvintessensiyasidan tashqari shoirning o‘z ona yurti Ulug‘ urushdan omon qolishiga ishonchini ifodalaydi. She'r iambik pentametrli qofiyali kupletlarda yozilgan, "Chauserning ta'mi".

Urush davom etar ekan, Tomas nafaqat o'z vataniga bo'lgan muhabbatini anglab yetdi, balki mamlakat taqdiri haqida qayg'urdi va urushdagi shaxsiy roli haqida fikr yuritdi. 1915 yil yanvar oyida qofiyasiz iambik pentametrda yozilgan "Ko'z yoshlari" she'rida an'anaviy Angliyaning ikkita surati berilgan (Tomas Maykl Kirkem tadqiqotchisining fikriga ko'ra, "deyarli otkritkalar", ular nostalgini uyg'otadi. muallif. Birinchisi - tulki ovlash:

«It seems I have no tears left. They should have fallen –
Their ghosts, if tears have ghosts, did fall – that day
When twenty hounds streamed by me, not yet combed out

But still all equals in their rage of gladness
Upon the scent, made one, like a great dragon...»

Ikkinchisi - minoradagi qo'riqchilarni almashtirish:

«A mightier charm than any in the Tower
Possessed the courtyard. They were changing guard,
Soldiers in line, young English countrymen,
Fair-haired and ruddy, in white tunics. Drums
And fifes were playing “The British Grenadiers”»

Kirkemning fikricha, bu sahnalar “an’anaviy” bo‘lishdan tashqari, birinchi qismdagi “birdek” (“yasalgan”) va ikkinchi qismdagi “chiziq” (“satrda”) so‘zlarini bog‘lab, o‘rtasida parallellik hosil qiladi. yosh itlar va yosh, birinchi qarashda, san'atsiz qishloq yigitlari. Biroq, birlikda ular xavf tug'diradi . “Sehr-jodu” ma’yus “Qo‘sha soyali minora” ga qarshi bo‘lib tuyuladi. Biroq, minoraning qorong'u o'tmishi "hozirgi kun bilan aniq bog'liqliklarga ega, shuning uchun askarlar qatori va harbiy musiqalar go'zal tarzda mujassamlangan". Shunday qilib, U yerda Angliyaning ikkita tasviri paydo bo'ladi, ular bir-birining ustiga qo'yilgan va bir-biriga mos kelmaydigan ko'rinadi. "Inglizlikka" "urush ajdahosi" tomonidan tahdid solinadi.

1916 yil may oyining oxirida, Tomas Esseksdagi o'quv lagerida instruktor bo'lib ishlayotganida, qofiyasiz iambik pentametrda yana bir she'r yoza boshladi: “As the Team’s Head-Brass”, urush paytida shudgorni haydash va yiqilgan qarag‘och ustida o‘tirgan hikoyachi suhbatini tasvirlaydi. She’rda shoir frontga borish imkoniyati haqida fikr yuritadi:

«“Have you been out?” “No.” “And don’t want to, perhaps?”
“If I could only come back again, I should...”»

Yiqilgan qarag‘ay (“Tomas uchun odatiy ingliz daraxti”, 19-asr she’riga ishora bo‘lib, urush natijasida “an’anaviy” Angliyaning o‘limini ramziy qiladi. Ingliz Jon Kler, unda kesilgan qarag'ay shoirning himoyachisi va hatto do'sti deb ataladi . Bu faraz ramziy bog‘liqlik bilan tasdiqlanadi: Fransiyada shudgorchi hamkasbi o‘ldirilgan kechaning o‘zida qor bo‘roni qarag‘ayni qulab tushiradi. Biroq she’r boshida o‘rmonga kirib kelgan (Tomas she’riyatidagi o‘lim timsollaridan biri) bir-ikki oshiqning timsoli va oxirida undan qaytishi yana qayta tug‘ilishga umid uyg‘otadi. Qahramonning yiqilgan qarag‘och shoxlarida o‘tirgani shoirning o‘zi ham frontda halok bo‘lishi mumkinligini ko‘rsatsa kerak.

"As The Team’s Head-Brass" ni yozganidan ikki oy o'tgach, Tomas frontga borish istagini bildirdi. Eleanor Farjon nima uchun kurashmoqchi ekanligini so‘raganida, u yerdan bir chimdim olib: “To‘g‘risi, bu uchun”, deb javob berdi.

Shuni ta'kidlash kerakki, urushdan oldin Edvard Tomas haqiqiy qayg'udan bexabar bo'lishiga qaramay, oilasini boqish uchun doimiy ravishda adabiy ish bilan shug'ullanish zarurati tufayli chuqur baxtsiz edi va hatto o'z joniga qasd qildi. Biroq, umrining oxiri boshqa shoir Filipp Larkin (1922-1985) "uning noto'g'ri va baxtsiz hayotining natijasi to'satdan sokin va inkor etib bo'lmaydigan avjiga aylandi", deb aytishga imkon berdi.

Shunday qilib, Edvard Tomas she'riyati shoir hech qanday tarzda "quvnoq vatanparvar" bo'lmagan holda, o'z vatanini ehtiros bilan sevganligi va falokat davrida uning taqdiri uchun qalbi ezilganligini anglatadi. She'riy asarlarda ifodalangan vatanparvarlik tuyg‘ularidan o‘z jonini ayamay, vatanni himoya qilishga intilishlarini sezish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Kirkham M.** The Imagination of Edward Thomas. N. Y.: Cambridge University Press, 2010. xii+225 p.
2. **Motion A.** The Poetry of Edward Thomas. L.: Random House, 2011. 193 p.
3. **Roberts G.** Selected Poems of Edward Thomas. L.: Macmillan Education, 1988. 86 p.
4. **The Last Sheaf:** essays by Edward Thomas; with a foreword by Thomas Seccombe. L.: J. Cape, 1928. 221 p.
5. **The War Poets:** An Anthology. L.: Pitkin Publishing, 2006. 142 p.
6. **Wiśniewski J.** Edward Thomas: A Mirror of England. Cambridge: Cambridge Scholar Publishing, 2008. 360 p.